

In het kort

- Het aantal discriminatiemeldingen in Midden- en West-Brabant stijgt voor het derde jaar op rij. In 2013 bedraagt het aantal meldingen 252. De jaren ervoor zijn dat er 233 resp. 211.
- Discriminatie doet zich op verschillende plekken in de maatschappij voor. De meldingen over discriminatie op de arbeidsmarkt zijn al jaren de grootste categorie.
- In 2013 zijn er opvallend veel meldingen over discriminatie in de publieke opinie. De discussie over racisme in Nederland, de controverse rondom de positie van Zwarte Piet in het Sinterklaasfeest, een twitterbericht en 'grappen' in de media ten koste van bevolkingsgroepen leidden tot onbegrip en boosheid. Discriminatie gaat echter niet alleen over algemene stereotypen, vooroordelen en veronderstellingen over groepen. In de buurt of wijk en openbare ruimte worden mensen direct getroffen door intolerantie en vooroordelen van anderen.
- Discriminatie vanwege afkomst (racisme) komt in Midden- en West-Brabant het meest voor, net als in de andere regio's waar RADAR werkt. Het aantal meldingen op deze grond stijgt voor het tweede jaar op rij, iets meer dan de helft van alle meldingen betreft etnische discriminatie. Deze meldingen gaan over alle maatschappelijke terreinen, het is een wijdverbreid probleem. Daarop volgen meldingen van discriminatie vanwege leeftijd, seksuele gerichtheid, handicap of godsdienst.
- Verder melden steeds meer mensen ongelijke behandeling om redenen die niet zijn vastgelegd in de wet. Juridisch gezien zijn deze meldingen over bijvoorbeeld uiterlijke kenmerken, woonplaats of sociale positie geen 'echte' discriminatie omdat de wet niet beschermt tegen onderscheid op deze gronden.
- Discriminatie uit zich het meest in benadeling, achterstelling of weigering. Daarna komen discriminerende opmerkingen, beledigingen, stigmatisering en uitsluiting het meest voor. Meldingen over geweld zijn uitzonderlijk.
- Meldingen over discriminatie op grond van leeftijd, burgerlijke staat, arbeidsduur en nationaliteit gaan zonder uitzondering over omstreden behandeling, bijvoorbeeld afwijzing bij een sollicitatie. Discriminatie in de vorm van geweld komt uitsluitend voor bij rassen- of homodiscriminatie.
- RADAR registreert alle meldingen van discriminatie. Wat hierop volgt wordt bepaald door de wens van de melder en de mogelijkheden om de zaak aan te pakken. Het bewijzen van discriminatie is lang niet altijd de prioriteit van de mensen die melding doen. Liever willen ze dat het probleem wordt verholpen. Het is daarom dat RADAR melders in heel veel gevallen informatie en advies geeft over hoe ze hun klacht bespreekbaar kunnen maken en oplossen en wie ze daar het best voor kunnen inschakelen. Dat kan leiden tot bemiddeling tussen de partijen. Indien nodig ondersteunt RADAR melders bij aangifte bij de politie, het doorlopen van klachtenprocedures of de gang naar het College voor de Rechten van de Mens. In uitzonderlijke gevallen zoekt RADAR publicitaire en politieke aandacht.
- Het aantal meldingen bij RADAR geeft geen totaalbeeld van discriminatie in de regio. Discriminatie-ervaringen worden lang niet altijd gemeld. Daarnaast stappen gedupeerden niet alleen naar RADAR, maar ook bijvoorbeeld naar de politie of naar een vertrouwenspersoon. Meldingscijfers kunnen in perspectief geplaatst worden door bijvoorbeeld lokaal of regionaal onderzoek te doen naar discriminatie-ervaringen of -klimaat.

Inhoud

In het kort	2
1 Inleiding	4
2 De omvang van discriminatie in beeld	4
3 De wijze waarop discriminatie zich uit	5
4 Gediscrimineerd omdat... ..	7
5 Waar speelde het zich af?	10
6 Wat gebeurt er met de meldingen?	13
7 Een vergelijking tussen gemeenten in de regio.....	18

April 2014

Vragen over de inhoud van deze feitenkaart kunt u voorleggen aan Rita Schriemer of Ilse Mink op 010-4113911. Op www.radar.nl is meer informatie te vinden over ons werk en onze organisatie. De RADAR-vestigingen zijn bereikbaar via een lokaal telefoonnummer of via het centrale nummer 0900-2 354 354. E-mails kunnen worden verstuurd naar info@radar.nl. Meldingen kunnen ook rechtstreeks via de website of onze nieuwe app 'Meld discriminatie nu' worden gedaan.

1 Inleiding

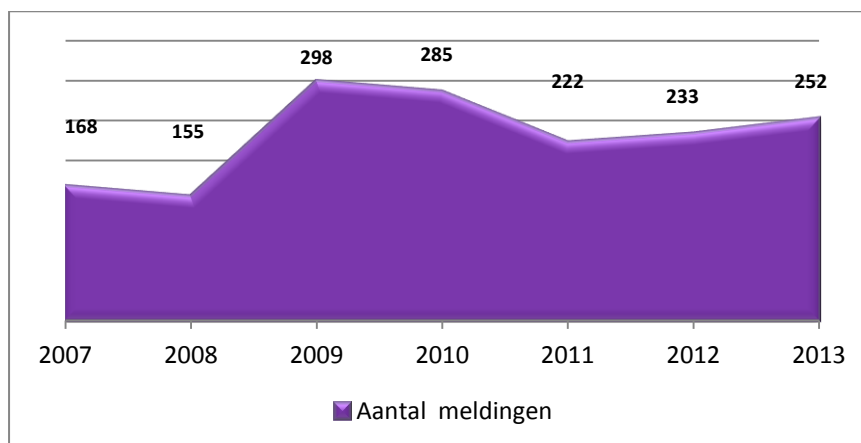
RADAR is het bureau voor gelijke behandeling en tegen discriminatie in de regio's Brabant-Noord, Midden- en West-Brabant, Zuid-Holland-Zuid en Rotterdam-Rijnmond. Daarnaast is RADAR het kenniscentrum Gelijke Behandeling en Discriminatie voor de gemeente Rotterdam. De organisatie heeft vestigingen in Rotterdam, 's-Hertogenbosch en Tilburg. Hier kunnen mensen terecht die gediscrimineerd zijn of getuige zijn van discriminatie. Naast advies en ondersteuning bij discriminatieklachten, registreert en analyseert RADAR deze meldingen en verzamelt aanvullende informatie. De informatie ondersteunt gemeentebesturen en professionals die discriminatie willen lokaliseren, voorkomen en bestrijden. RADAR verzorgt verder voorlichtingen en trainingen aan scholen, bedrijven en overheden over het herkennen en tegengaan van discriminatie.

Deze Feitenkaart geeft een overzicht van de klachten en meldingen van discriminatie in Midden- en West-Brabant die in 2013 bij het meldpunt van RADAR zijn binnengekomen. We beschrijven de omvang en de aard van meldingen, op welke terreinen discriminatie plaatsvindt en op grond waarvan mensen zijn gediscrimineerd. Ook het aantal meldingen per gemeente wordt weergegeven en de manier waarop de discriminatiemeldingen door RADAR zijn behandeld.

Lang niet alle discriminatie-ervaringen worden gemeld en ook niet uitsluitend bij RADAR. De meldingen onthullen maar een klein stuk van wat zich afspeelt. Ook zeggen cijfers weinig over de toedracht van discriminatie. Om daar een idee van te krijgen wordt in tekstwolken een aantal voorbeelden weergegeven uit de discriminatiemeldingen die 2013 door RADAR Midden- en West-Brabant zijn behandeld.

2 De omvang van discriminatie in beeld

Figuur 1 Aantal meldingen van discriminatie bij RADAR Midden- en West-Brabant in de jaren 2007-2012

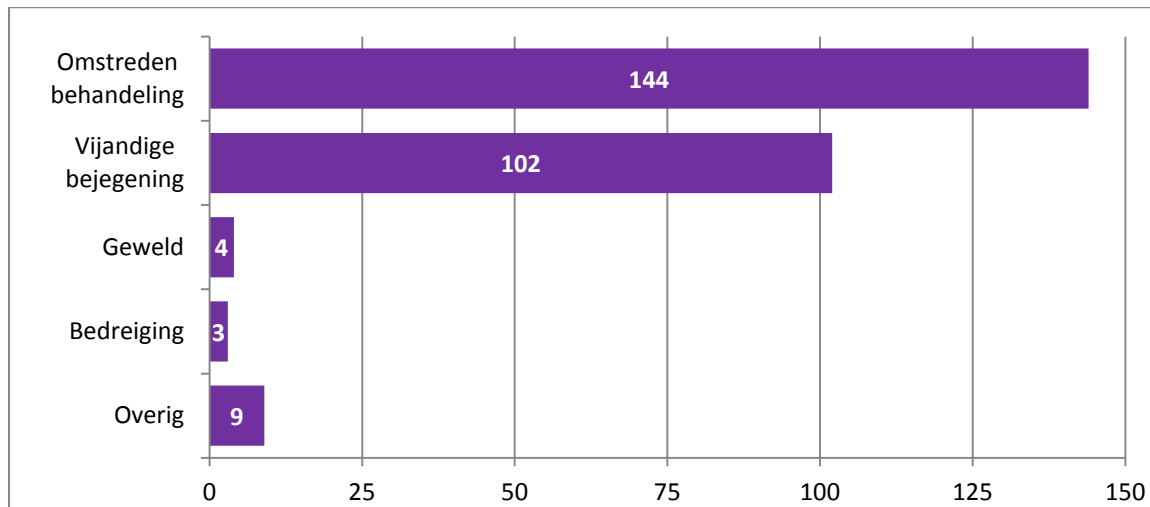

Discriminatie betekent letterlijk 'onderscheid maken'. Al staat niet ieder onderscheid gelijk aan discriminatie. De wet bepaalt welk onderscheid wel of niet geoorloofd is. Wettelijk gezien wordt alleen onderscheid op de volgende gronden mogelijk gerekend tot ongeoorloofd onderscheid: herkomst, nationaliteit, godsdienst, geslacht, seksuele gerichtheid, leeftijd, handicap of chronische ziekte, levensovertuiging, politieke overtuiging, burgerlijke staat, arbeidsduur en soort contract.

Het aantal discriminatieregistraties in Midden- en West-Brabant ligt in 2013 hoger dan in 2012 en 2011. In 2013 zijn er 252 discriminatiemeldingen in Midden- en West-Brabant.

3 De wijze waarop discriminatie zich uit

Figuur 2 Aantal meldingen RADAR Midden- en West-Brabant in 2013 naar aard

Discriminatie heeft verschillende verschijningsvormen. Antidiscriminatievoorzieningen zoals RADAR onderscheiden vijandige bejegening, omstreden behandeling, bedreiging, geweld en de restcategorie 'overig'.

De meeste meldingen (144) gaan over een 'omstreden behandeling,' waarbij mensen geen toegang krijgen tot een sportclub of horecagelegenheid of geen verzekering of abonnement kunnen afsluiten. Veel meldingen van omstreden behandeling gaan over discriminatie bij het zoeken naar werk. Bedrijven werven specifiek mannelijk of vrouwelijk personeel, zoeken kandidaten binnen een beperkte leeftijdscategorie of benadelen allochtone kandidaten.

Een detacheringbureau voor ICT-personeel stelt werkgevers in staat om gewenste leeftijdscategorieën voor kandidaten aan te geven. Hiermee maakt het bedrijf het werkgevers mogelijk om bij de selectie verboden onderscheid te maken naar leeftijd.

Achter omstreden behandeling gaan tevens ervaringen schuil van mensen die door hun familie, leeftijdsgenoten of burens worden genegeerd en buitengesloten.

Meestal is afkomst, nationaliteit, leeftijd of ziekte of handicap de reden van de omstreden behandeling. In deze gevallen spreken we van directe discriminatie. Wanneer algemene regels nadelig uitpakken voor een bepaalde groep spreken we van indirecte discriminatie. Bijvoorbeeld wanneer huisregels 'hoofddeksels' verbieden en daarmee gesluierde moslima's buitensluiten. Of wanneer er in vacatures gevraagd wordt naar jonge medewerkers of schoolverlaters waardoor oudere werkzoekenden niet aan het profiel voldoen.

Vier op de tien meldingen gaan over 'vijandige bejegening'. Het zijn bijvoorbeeld meldingen over discriminerende bekladdingen en leuzen, waaronder hakenkruisen. Vaker gaat het om discriminerende opmerkingen door burens of op school. Er zijn verder meldingen van medewerkers die klanten discriminerend te woord staan of klanten die medewerkers discriminerend bejegenen.

Een man meldt dat zijn tandarts hem toebeet 'dan maar terug te moeten gaan naar zijn eigen land' naar aanleiding van een verschil van inzicht.

Een man doet navraag bij de taxateur omdat de waarde van zijn woning lager uitvalt dan verwacht. De taxateur zegt dat zijn huis in 'een goedkope straat met veel buitenlanders' staat.

In 2013 gaan opvallend veel meldingen in de categorie bejegening over kwetsende opmerkingen over bevolkingsgroepen in de media. Er zijn meldingen over een opmerking van jurylid Gordon in het tv-programma *Holland's Got Talent* tegen een van oorsprong Chinese kandidaat. Tweeëntwintig meldingen gaan over de tweet naar aanleiding van de discussie over Zwarte Piet; "*Zucht, als ik die achterlijke reacties lees, denk ik waarom hadden Duitsers de Nederlanders niet vergast. Was de wereld stuk relaxter nu*".

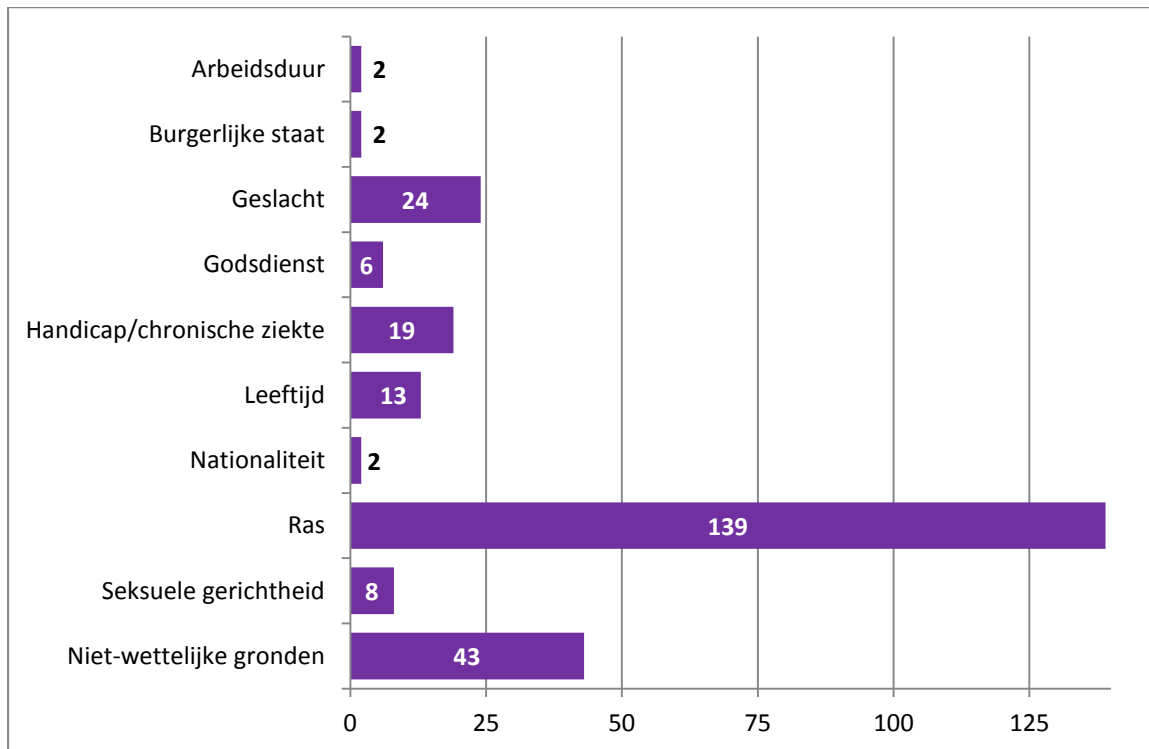
Discriminatie met **bedreiging** en **geweld** wordt slechts enkele keren gemeld (3 resp.4).

Er is een verband tussen de wijze en de grond van discriminatie. Meldingen over discriminatie wegens leeftijd, burgerlijke staat, arbeidsduur en nationaliteit gaan zonder uitzondering over omstreden behandeling. Mensen worden op grond van hun leeftijd of aandoening benadeeld, krijgen geen baan of kunnen geen aanspraak maken op voorzieningen of voordelen. Discriminatie op grond van godsdienst en ras gaat zowel om omstreden behandeling als vijandige bejegening. Dat zien we, in iets mindere mate, ook bij discriminatiemeldingen van seksuele gerichtheid, handicap of chronische ziekte en geslacht. Discriminatie in de vorm van geweld komt uitsluitend voor bij rassen- en homodiscriminatie.

Klachten over discriminatie in de horeca en bij huisvesting betreffen allen uitsluiting van een dienst (omstreden behandeling). Het merendeel van de arbeidsmarktzaken is van melders die vanwege hun leeftijd, afkomst of geloof bij een sollicitatie worden afgewezen (ook omstreden behandeling). De meldingen over media en reclame en de publieke en politieke opinie gaan dikwijls over negatieve (vijandige) bejegening. Deze vorm van discriminatie zien we ook terug bij discriminatievoorvallen in de buurt en wijk en op straat. Zaken met betrekking tot het onderwijs, politie en bij dienstverlening gaan zowel over de bejegening als over de behandeling.

4 Gediscrimineerd omdat...

Figuur 3 Aantal meldingen RADAR Midden- en West-Brabant 2013 naar *discriminatiegrond*¹

Ook in 2013 gaan de meeste meldingen over etnische discriminatie (discriminatiegrond **ras**). Hierover krijgt het meldpunt van RADAR Midden- en West-Brabant maar liefst 139 meldingen. Dat is iets meer dan de helft van alle meldingen. Het aantal meldingen op deze grond stijgt voor het tweede jaar op rij. Rassendiscriminatie wordt gemeld over alle maatschappelijke terreinen. Het is dus een wijdverbreid probleem.

Een vrouw heeft fysiotherapie nodig. Zij legt telefonisch contact met een therapeut in de buurt en vertelt hem waarvoor ze behandeld moet worden. De therapeut zegt dat hij een accent bespeurt en vraagt haar waar ze vandaan komt. Ze zegt van oorsprong Poolse te zijn. De therapeut zegt 'niet te beginnen aan jullie ras' en hangt op. De vrouw is verbijsterd.

Het meldpunt krijgt ook meldingen over discriminatie op andere gronden dan ras, zoals **leeftijd** (13), **geslacht** (24) en **handicap/chronische ziekte** (19). Gelijke behandeling op deze gronden is in de wet vastgelegd. Discriminatie op deze gronden speelt zich dikwijls af op de arbeidsmarkt. Veel meldingen gaan over vacatures die expliciet vragen om mannelijke of vrouwelijke kandidaten of leeftijdsgrenzen aangeven. Discriminatie op de arbeidsmarkt op grond van handicap of chronische ziekte doet zich niet zozeer voor in de werving, maar vooral in de selectie. Dat wil zeggen dat er

¹ Het totale aantal in deze grafiek kan afwijken van het totaal aantal meldingen. Eén melding kan over discriminatie op meerdere gronden gaan en dat verklaart het verschil.

niet expliciet naar gevraagd wordt in een vacaturetekst, maar dat sollicitanten of werknemers wel op hun beperking of ziekte worden afgerekend.

Een jongen is aangenomen voor een bijbaantje in de supermarkt. Op zijn eerste werkdag geeft hij op een formulier aan dat hij aan een stoornis lijdt in het autistisch spectrum. De jongen krijgt te horen dat de manager op basis hiervan niet verder met hem in zee wil.

Mensen met een handicap of chronische ziekte met een discriminatie-ervaring buiten de arbeidsmarkt rapporteren vooral onbeschoftheid en onverschilligheid. De meldingen gaan over weinig invoelende en ontoereikende hulp en zorg van professionals waarvan ze afhankelijk zijn. Het zijn soms schrijnende ervaringen. Zo is een meneer door de chauffeur van een deeltaxi van geuroverlast beschuldigd, maar is zijn klacht over de bejegening niet serieus genomen door het taxibedrijf. Een angstige psychiatrisch patiënt wordt na een vijandige confrontatie met een buurtgenoot langdurig in de wacht gehouden door zijn begeleiders omdat het voorval volgens hen onvoldoende urgent is.

In Midden- en West-Brabant zijn er in 2013 acht meldingen over afkeurende reacties op homoseksualiteit (categorie **seksuele gerichtheid**). Zo is er een jongen die zich volgens zijn school te 'gay' kleedt, een koppel dat op straat is uitgescholden en zijn er pesterijen van burens. Er zijn ook twee mishandelingzaken. In één van deze zaken komt het later tot een klacht bij de politie over de onzorgvuldige afhandeling van de aangifte van anti-homogeweld.

De meeste discriminatiezaken wegens **godsdienst** (6) richten zich tegen islamitische gelovigen. Er zijn meldingen van een landelijk verspreide anti-islam sticker van Wilders. Verder zijn enkele mensen die islamitische kledingvoorschriften volgen als gevolg daarvan negatief bejegend door personeel van een school en een sociale dienst. Daarnaast melden twee mensen discriminatie op grond van een ander geloof. Eén van hen vindt dat Joodse en Islamitische gelovigen voorrechten genieten waardoor hij zich als Christen voelt benadeeld. Een ander ervaart uitsluiting door Jehova getuigen.

Mensen meldden vaker ongelijke behandeling op gronden die de **wet niet erkent** (43), zoals uiterlijk, sociale of persoonlijke omstandigheden. De voorbeelden zijn zeer uiteenlopend. Er is een melding van iemand die geen toegang krijgt tot een uitgaansgelegenheid vanwege zijn bijzondere haardracht. Een man zonder vaste woon- of verblijfplaats mag geen gebruik maken van de nachtopvang in een Brabantse stad omdat hij uit een andere regio afkomstig is en voelt zich op grond daarvan oneerlijk bejegend. Een stel heeft wegens onvoorziene uitgaven een lening nodig maar krijgt die niet wegens werkloosheid van de een en de arbeidongeschiktheid van de ander. Ze worden hierdoor oneerlijk uitgesloten van de financiële dienstverlening door banken. Weer een andere man klaagt over uitkeringsorganisaties die ondanks een minimumuitkering kosten in rekening brengen voor ziektekostenverzekeringen en dergelijke. Hierdoor worden zijn inkomsten ontoereikend voor een menswaardig bestaan.

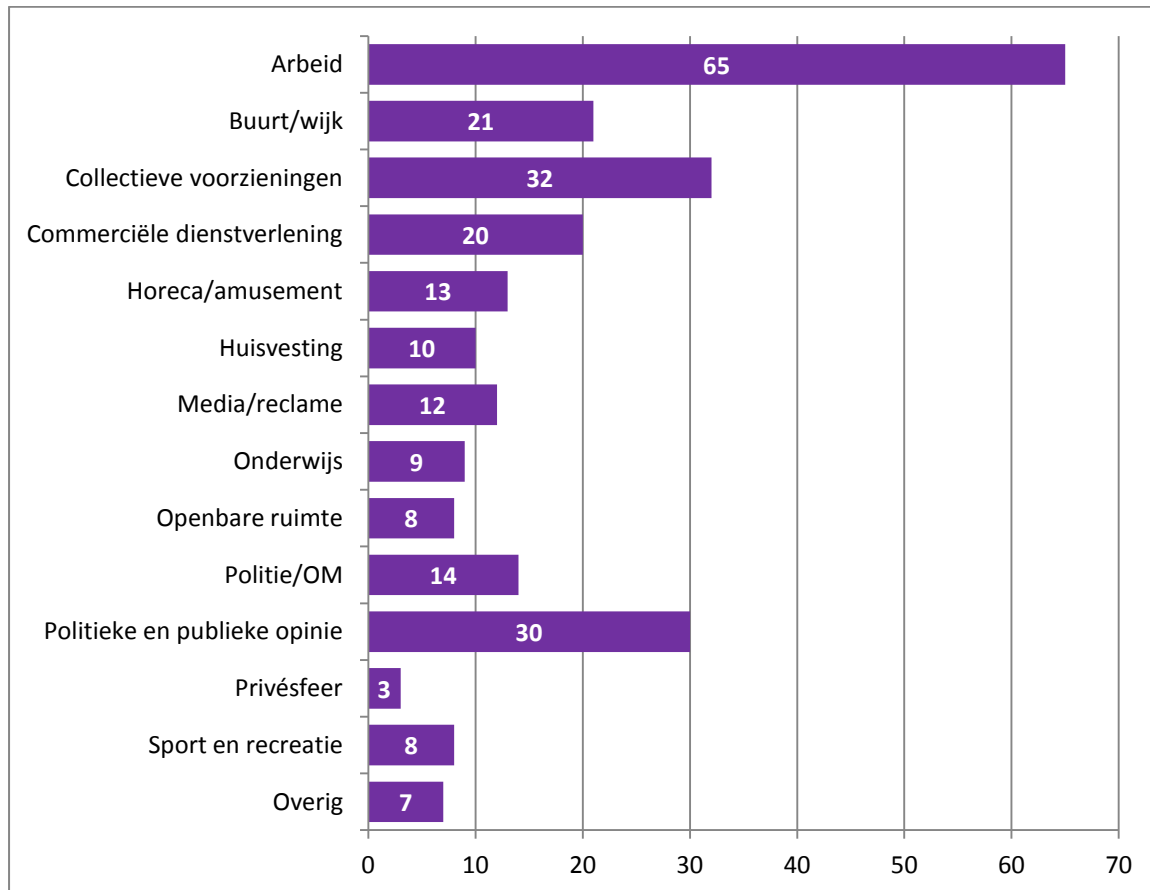
Een man is via een uitzendbureau bij een opdrachtgever aan het werk. Na een verschil van inzicht hoeft de man van zijn tijdelijke werkgever niet terug te komen. Hij vraagt het uitzendbureau hem naar een nieuwe werkplek te bemiddelen. Het uitzendbureau wil zich niet voor hem inspannen omdat hij 'lastig' zou zijn bij de uitvoering van opdrachten. De man voelt zich oneerlijk behandeld.

De gemeente gedooft de permanente bewoning van recreatiewoningen niet langer. De bewoners vinden dat ze met deze nieuwe regel oneerlijk benadeeld worden, aangezien ze geen andere woning hebben. Door deze nieuwe maatregel zouden ze een tweede woning moeten huren of kopen.

Over discriminatie op grond van **nationaliteit** komen bij RADAR Midden- en West-Brabant 2 meldingen binnen. Eén hiervan gaat over het onderscheid tussen partners uit verschillende landen die in het land van herkomst een inburgerings- en taaltoets moeten afleggen in een slecht geoutilleerde ruimte, in een land waar ze de taal niet kunnen oefenen met *native speakers* of hen vragen kunnen stellen over taal en grammaticaregels. Er waren ook twee klachten over onderscheid als gevolg van burgerlijke staat (al dan niet getrouwd) en arbeidsduur.

5 Waar speelde het zich af?

Figuur 4 Aantal meldingen RADAR Midden- en West-Brabant in 2013 naar *maatschappelijk terrein*

Met 65 **arbeidsmarktgerelateerde** meldingen bij RADAR Midden- en West-Brabant is 'arbeid' de grootste categorie in 2013. Deze klachten en meldingen gaan zowel over discriminatie in de werving- en selectieprocedures als over discriminatie tijdens het uitvoeren van het werk. Dit soort discriminatie wordt veroorzaakt door directe collega's of leidinggevenden, maar ook door klanten of patiënten. De werkgever blijft echter verantwoordelijk voor een discriminatievrije werkvloer.

RADAR krijgt in 2013 32 meldingen over discriminatie bij **collectieve voorzieningen**. Collectieve voorzieningen zijn voorzieningen die van 'overheidszijde zijn geregeld'. Dertien meldingen gaan over klachten over (de bejegening door) artsen of hulpverlenende instanties. Het optreden van medewerkers van sociale zaken of andere afdelingen van de gemeente leidt zesmaal tot een discriminatieklacht. Overige klachten gaan over het UWV, IND, de kinderbijslag en voogdijzaken. De ongelijke behandeling is het gevolg van ras (7), burgerlijke staat (3), nationaliteit (2), geslacht, handicap en godsdienst (allen 1).

Ongeveer de helft van de ongelijke behandeling binnen dit terrein valt juridisch gezien niet onder 'discriminatie'. De benadeling geschiedt op een grond die geen wettelijke bescherming geniet. De ongelijkheid komt voort uit 'neutrale' of 'relevante' criteria zoals woonplaats, samenstelling van huishouden, ouderschap, inkomens- of arbeidsmarktpositie, etc.

Discriminatie en racisme zijn in 2013 veelbesproken onderwerpen in het publieke debat (**publieke en politieke opinie**). Dat debat is ook gevoeld en gevoerd in Midden- en West-Brabant. Er zijn 22

meldingen over de volgende tweet naar aanleiding van de discussie over Zwarte Piet: "Zucht, als ik die achterlijke reacties lees, denk ik waarom hadden Duitsers de Hollanders niet vergast. Was de wereld stuk relaxter nu". Voor nog eens 8 andere mensen is het bredere racisme debat reden om contact te leggen met RADAR. Zij uitten hun mening, oordeel of gevoelens over het debat bij één van onze medewerkers. Dat leverde goede en interessante gesprekken op over racisme in het algemeen, over Zwarte Piet en het gebruik van stereotiepen en vooroordelen in de media.

RADAR krijgt een telefoontje van een verontruste en ontdane vrouw. Ze voelt zich onveilig door de heftige, beledigende en denigrerende reacties in sociale media tegenover iedereen die stelling neemt tegen racisme en Zwarte Piet. Ze doet een beroep op RADAR om zich te mengen in de discussie en zich uit te spreken.

Discriminatie gaat niet alleen over stereotypen' In de **buurt of wijk** (21) en **openbare ruimte** (8) worden mensen direct getroffen door intolerantie en vooroordelen van anderen. De meeste zaken gaan over rassendiscriminatie en discriminatie gericht tegen homoseksuelen. Zo zijn er verschillende meldingen van mensen die racistische en discriminerende opmerkingen krijgen van hun burens. Bijvoorbeeld van een vluchtelingengezin dat dreigbrieven ontving. En van een homoseksuele man wiens voordeur was beklad met 'Gay' en 'Homo'. Ook mensen met een handicap of chronische ziekte meldden voorvallen van pesterijen, uitsluiting en andere vormen van discriminatie.

Er zijn in 2013 ook meldingen over discriminatie in de **commerciële dienstverlening**. Hiervan werd in Midden- en West-Brabant 20 maal melding gedaan. Het gaat vaak om voorvallen waarbij mensen vanwege hun afkomst of uiterlijk door personeel ten onrechte van diefstal zijn verdacht of worden gewantrouwd. Er zijn meldingen van mensen die hun tassen ter controle moesten aanbieden aan het winkelpersoneel, terwijl andere klanten dat niet hoefden te doen. Verder zijn er meldingen van onvriendelijk personeel, zoals enkele meldingen over een medewerker van een benzinepomp die de spot drijft met allochtone klanten. Of een medewerker van een witgoedzaak die klanten toebijlt 'terug te moeten gaan naar hun eigen land'. Daarnaast zijn er klachten over verzekeraars die bepaalde leeftijdsgroepen ongunstigere tarieven aanbieden en kredietinstanties die geen zaken doen met starters of bewoners van woonwagencentra.

*Een groepje jongens wordt aangesproken door winkelpersoneel met het verzoek te vertrekken. Daarbij maakt het personeel opmerkingen als "jullie volk zorgt altijd voor problemen" en "****buitenlanders, jullie mogen hier niet meer terugkomen."*

Over het optreden van **de politie** is het afgelopen jaar 14 maal een discriminatieklacht ingediend bij het meldpunt in Midden- en West-Brabant. Het gaat vooral om meldingen van mensen die zich niet serieus genomen voelen door de politie, doordat de politie niet neutraal optreedt bij conflicten. Er zijn ook meldingen van mensen die bij de politie bekend zijn en daar geen klacht/melding of aangifte meer mogen doen in verband met hun voorgeschiedenis. Tot slot gaat het om meldingen waarbij mensen van mening zijn dat de politie onvoldoende heeft gedaan om verder onderzoek te verrichten na het indienen van een aangifte of melding van discriminatie.

"Omdat ik in een beschermde woonvorm woon, mag ik van de politie niet zelfstandig aangifte doen. Er moet per se een begeleider mee, maar dat wil ik niet."

Over discriminerend handelen in de **horeca** zijn in 2013 13 meldingen in de regio Midden- en West-Brabant. Zes van deze klachten gaan over weigering op grond van afkomst/huidskleur. Drie maal levert een leeftijdseis voor klanten een klacht op. Twee meldingen zijn op uiterlijke kenmerken (niet gerelateerd aan afkomst). Tot slot was er een klacht van iemand met een visuele beperking die in de horeca niet welkom is met hulphond.

Discriminatie in de **huisvesting** leidt tot tien meldingen. Het gaat vooral om mensen die een conflict hebben met woningbouwcorporaties en zich daardoor benadeeld voelen. Zo dreigen twee mensen als gevolg van psychische aandoeningen uit hun woning gezet te worden. Een andere man hoort van de woningbouwcorporatie dat hij (vrijwilligers)werk moet hebben om in aanmerking te komen voor de woning die hij op het oog heeft. Weer een ander bekruipt het gevoel van discriminatie omdat de wachttijd voor een nieuwe woning intussen wel erg lang is. Verder is er een klacht van iemand die stelselmatig als man wordt aangesproken en -geschreven, ondanks haar transformatie naar vrouw.

Een melding die extra aandacht verdient gaat over het beleid van gemeenten om leeggekomen plekken op woonwagencentra niet opnieuw toe kennen. Al lang is bekend dat er een groot tekort is aan standplaatsen. Voor elke vrijkomende plaats zijn tal van gegadigden, vaak jongeren en jonge gezinnen die altijd op een centrum gewoond hebben wiens vurige wens het is zelfstandig te gaan wonen in familieverband, op het woonwagencentrum. Mensen worden door dit 'uitsterfbeleid' in 'gewone' huisvesting gedwongen, wat de sterke familiebanden aantast.

Discriminatieklachten in het **onderwijs** (10) gaan voornamelijk over de bejegening van allochtone leerlingen door docenten of ondersteunend personeel. Deze leerlingen worden apart behandeld, vervelend of beledigend bejegend. Zo meldt een moeder dat haar zoontje op school racistisch wordt uitgescholden en de directie dit onvoldoende aanpakt. Een zwangere dame meldt dat ze niet mag instromen in het lopende leerjaar omdat ze enige tijd afwezig zou zijn gedurende haar bevallingsverlof.

Er zijn 8 meldingen over discriminatie in de categorie **sport en recreatie**. De meeste klachten gaan over discriminatie in de recreatieve sfeer, maar zijn uiteenlopend qua aard. Zo is er een melding van een man die de beheerder van een speeltuin discriminerende opmerkingen hoort maken over spelende kinderen met een donkere huidskleur en over de moeders met hoofddoeken. Daarnaast is er een melding van een camping die Poolse gasten weigert en een man die ondanks de juiste papieren een jaarplaats wordt geweigerd omdat 'het gevoel niet goed was'. Verder zijn er twee klachten over discriminatie op grond van geslacht; één vrouw die niet wordt toegelaten tot een visvereniging en twee klachten van mannen die niet worden toegelaten tot een *ladies only* vestiging van een sportschool, respectievelijk een sauna.

Van de 8 discriminatiezaken in de **openbare ruimte** wordt er één aangebracht door een man die wegens een spierziekte is gediscrimineerd. De andere ervaringen zijn van homoseksuelen (m/v) of mensen met en donkere huidskleur die op straat racistische of homofobe opmerkingen ten deel vallen.

Mensen kunnen ook in hun **privéomgeving** worden gediscrimineerd(3). Een van de melders wordt door de schoonfamilie wegens haar afkomst niet geaccepteerd en onvolwaardig behandeld. Een ander meldt uitsluiting als gevolg van een andere geloofsovertuiging dan de familie. De derde heeft een conflict met een ex-partner.

De overige 7 meldingen zijn niet te plaatsen in een van de bovengenoemde categorieën. Het gaat om (**overig**) meldingen over uiteenlopende instanties en grieven over 'de maatschappij in het algemeen'.

"Ik ben ongewenst kinderloos. Vaderdag en moederdag herinneren me er jaarlijks aan dat ik dit nooit zal meemaken."

6 Wat gebeurt er met de meldingen?

Niemand vindt het leuk om oneerlijk of neerbuigend behandeld te worden. In bepaalde omstandigheden lijkt deze behandeling te berusten op vooroordelen of discriminatie, ook al is dat lastig te bewijzen. Wat doe je dan? Behalve erover praten kun je met RADAR het discriminatieaspect van de klacht onderzoeken, aanpakken of oplossen. Je kunt er ook voor kiezen om het alleen te melden.

Mensen die met discriminatie te maken krijgen of discriminatie in hun omgeving zien, kunnen bellen, mailen of op afspraak langskomen bij RADAR voor advies, informatie of ondersteuning. De stappen die volgen hangen onder meer af van de wensen van de melder, de aard van de klacht en de juridische mogelijkheden. In langdurige en complexe zaken worden vaak verschillende strategieën ingezet.

Sommige mensen doen (anoniem) een melding en willen het daarbij laten. Dan moet RADAR volstaan met een **registratie**. In 2013 is dat bij 33 meldingen het geval.

"Ik ben gast op een camping en zag vandaag dat de eigenaar heel onbeschoft deed tegen een Poolse man die naar een plek informeerde. De eigenaar zei geen Polen toe te laten op de camping. Ik vond dat heel erg en wil het alleen bij jullie melden".

Het bewijzen van discriminatie is lang niet altijd de prioriteit van de mensen die melding doen. Liever willen ze dat het probleem wordt verholpen. In burenruzies willen mensen bijvoorbeeld graag dat het schelden of pesten stopt en de verhoudingen weer leefbaar worden. Voor hen is het bewijs van het discriminatieaspect niet de kern van hun klacht. Liever werken ze aan het verbeteren van de verhoudingen die door discriminatie zijn ontstaan of verergerd.

Daarom geeft RADAR in heel veel gevallen (177 in 2013) de melders **informatie en advies** over hoe ze hun klacht bespreekbaar kunnen maken en oplossen en wie ze daar het best voor kunnen inschakelen. In overleg met de cliënt worden dan afspraken gemaakt over de follow-up om de vorderingen te volgen. Voor veel mensen is zo'n informatie en adviestraject afdoende. In de overige gevallen is er langduriger en intensiever contact met RADAR.

Wegens psychische problemen is een vrouw recentelijk door een psychiater gediagnosticeerd. In het verslag staan volgens haar veel culturele veronderstellingen en stereotypen. Ze vraagt RADAR advies hoe ze dit bespreekbaar kan maken. RADAR wijst de vrouw op de mogelijkheid van een klachtenregeling, de vertrouwenspersoon en een eventuele second opinion. De vrouw dankt RADAR voor het begrip en advies en beraadt zich op de vervolgstappen.

In juridisch opzicht is niet iedere vorm van onderscheid discriminatie. Veel mensen maken een melding van 'discriminatie', hoewel het onderscheid niet door de wet wordt verboden. Ze vinden het bijvoorbeeld niet rechtvaardig dat ouderen geen voordelige verzekering kunnen afsluiten, dat mensen vanwege hun uiterlijk niet geaccepteerd worden of dat ze niet tot een doelgroep behoren waarvoor voorkeursbeleid geldt. Deze mensen krijgen van RADAR uitleg over de Nederlandse wet- en regelgeving waarin discriminatie soms uitgelegd kan worden als toelaatbaar onderscheid en in andere gevallen als verboden onderscheid.

RADAR neemt in de regel alleen zaken in behandeling die voldoen aan de criteria van verboden onderscheid, zoals ook is afgesproken met de overheid. De mensen met klachten over niet verboden onderscheid krijgen advies over welke organisatie hen kan helpen bij het aanpakken of oplossen van hun probleem.

Bij klachten waarbij tussen burgers onderling is gediscrimineerd, **verwijst** RADAR een melder **door** of legt zelf contact met andere organisaties. RADAR heeft namelijk geen bevoegdheid om op basis van een klacht individuele burgers aan te spreken op hun (discriminerend) gedrag. Daarom gaan RADAR of de melder met zaken over discriminatie door burens of door onbekenden op straat, naar de buurtbemiddeling, de politie of de woningbouwvereniging. RADAR volgt deze ontwikkelingen op de voet. Omdat bedrijven en organisaties vaak niet thuis zijn in de aanpak van discriminatie adviseert RADAR hen hierbij. In 2013 verwijst RADAR 26 meldingen door naar andere organisaties.

Een vrouw belt voor haar dochter van 10 die wordt gepest en lastiggevallen door een kind uit de buurt. Hierdoor durft ze niet meer buiten te spelen. Uit het gesprek blijkt dat het meisje timide is en het moeilijk vindt om voor zichzelf op te komen. Dat geldt ook voor de vrouw zelf omdat ze geen contact durft te leggen met de moeder van het pestende meisje. RADAR stelt voor om het probleem met de wijkagent te bespreken, die tussen de partijen kan bemiddelen.

Anders gaat het bij meldingen over discriminatie (lees: verboden onderscheid) door instanties of bedrijven. Mocht iemand ongelijk of onheus behandeld zijn in een winkel, bij een werkgever, in de horeca, door de politie, de gemeente of een ziekenhuis, dan is de klachtbehandeling door RADAR gebaseerd op hoor en wederhoor.

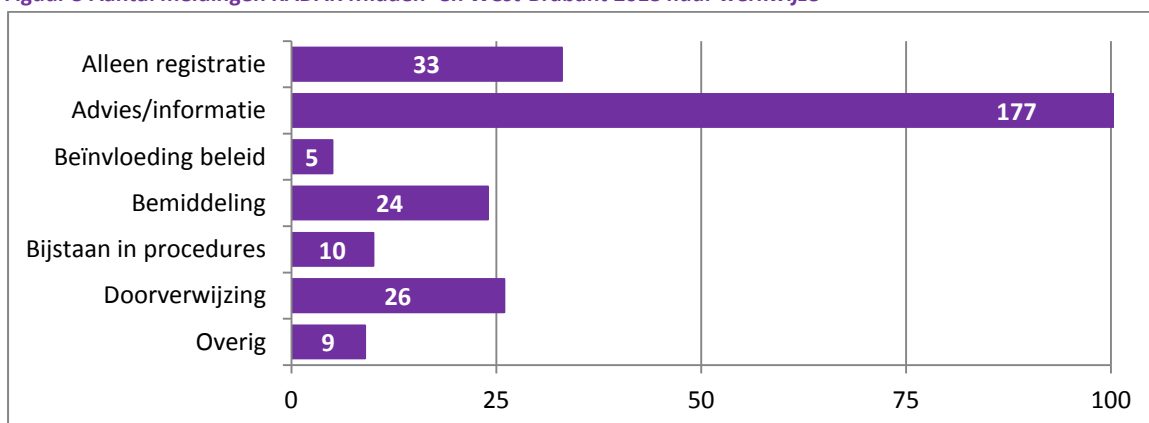
Wil de melder dat de klacht wordt onderzocht en de wederpartij wordt aangesproken, dan **bemiddelt** RADAR en stelt de wederpartij in de gelegenheid om te reageren op de klacht (24 keer in 2013). Mocht hieruit blijken dat er sprake was van een misverstand of een fout, dan wordt dit besproken en rechtgezet. In 2013 leidde dit in 5 gevallen tot **aanpassing van beleid**.

Een man reageert in de afgelopen periode tweemaal op vacatures bij dezelfde onderwijsinstelling. Hij ontvangt kort na de inzending van zijn sollicitatie een mail dat de vacature al vervuld zou zijn. Hij vermoedt dat hij op zijn afkomst is afgewezen. Wanneer RADAR informeert naar de beschikbaarheid van de laatste vacature, deelt het bedrijf mee dat de vacature nog openstaat. Hierop stelt RADAR een klachtbrief op en de onderwijsinstelling reageert. Zij bieden hun verontschuldigingen aan en moedigen de man aan om opnieuw te solliciteren, mits hij aanvullende referenties aanbrengt. De man wil op deze voorwaarden niet op dit aanbod ingaan.

Is er geen contact mogelijk, reageert de wederpartij niet of levert dit geen duidelijkheid op, dan wordt elders waarheidsvinding gedaan. De zaak wordt dan voorgelegd aan een oordeelsbevoegde organisatie zoals een bestuur of tuchtcommissie, een brancheorganisatie, politie/OM en de rechter of het College voor de Rechten van de Mens. Dit valt onder de categorie **bijstaan in procedures** (10).

In bijzondere gevallen zoekt RADAR in overleg met de melder **publicitaire of politieke** aandacht voor de zaak om een snelle doorbraak te bespoedigen.

Figuur 5 Aantal meldingen RADAR Midden- en West-Brabant 2013 *naar werkwijze*

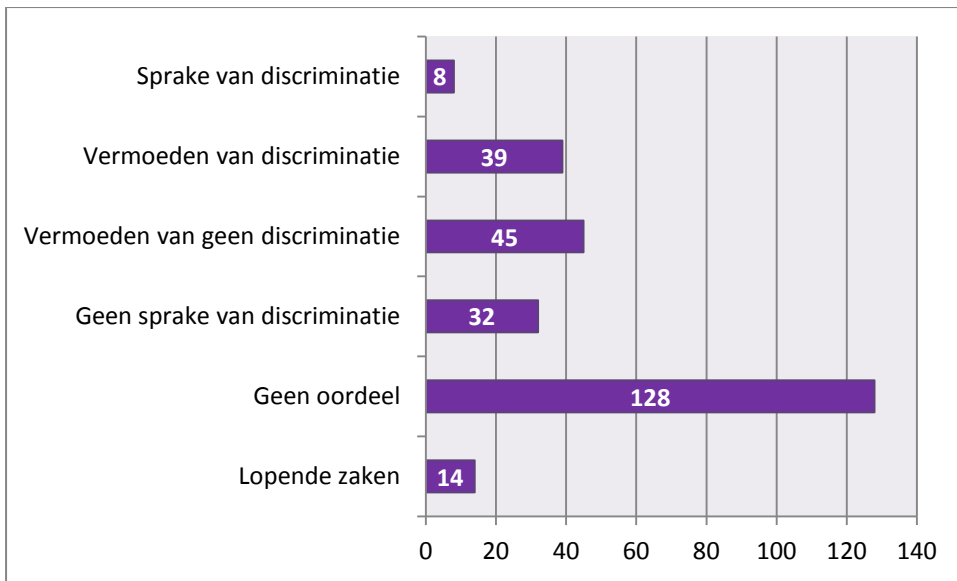
Het College voor de Rechten van de Mens: verzoeken om een oordeel

RADAR legt bepaalde zaken waarin een sterk vermoeden bestaat van discriminatie voor aan het College voor de Rechten van de Mens. Voordat RADAR hiertoe overgaat wordt de kwestie altijd aan de wederpartij voorgelegd met het verzoek tot bemiddeling zonder juridische interventie. Ook omdat het College vaak al een uitspraak heeft gedaan in vergelijkbare of identieke zaken. Vaak leidt dit tot een gesprek, een tegemoetkoming aan de klachtindiener of een wijziging van de regels. In de gevallen waarin RADAR en de tegenpartij er niet uitkomen en de klachtindiener dit wenst, wordt het College om een oordeel gevraagd. Het College bekijkt op basis van de wetgeving of er daadwerkelijk sprake is van discriminatie en beoordeelt de zaak.

In 2013 zijn er drie nieuwe zaken door RADAR Midden- en West-Brabant ter beoordeling aan het College voorgelegd. Een van deze zaken betreft een autoverhuurbedrijf dat geen auto wil verhuren aan een 'buitenlandse vrouw'. Dit beleid is ingegeven door de verzekeringsvoorwaarden. In het verweer zegt het bedrijf dat er sprake is van een misverstand. De vrouw, die van Irakese afkomst is maar de Nederlandse nationaliteit bezit, zou alsnog verzekerd kunnen worden. Ook al zou er hierdoor in de onderhavige zaak geen sprake meer zijn van discriminatie, dan levert de nationaliteitsis nog altijd ongeoorloofd onderscheid op. Er is dus sprake van discriminatie. Het bedrijf is verzocht het beleid conform de wetgeving aan te passen.

Een discriminatiemelding staat niet gelijk aan bewezen discriminatie. Voor de behandeling van meldingen past RADAR hoor en wederhoor toe. Bij de beoordeling maakt RADAR gebruik van het juridisch instrumentarium. Het beoordelen van discriminatiemeldingen is buitengewoon ingewikkeld. Wanneer melders geen onderzoek of inmenging wensen, onthoudt RADAR zich van een oordeel over mogelijke discriminatie (**geen oordeel**). Over **lopende zaken** kan evenmin een oordeel gegeven worden. Soms loopt een onderzoek vast omdat hoor en wederhoor geen uitsluitel geeft. Als er geen spijkerhard bewijs van discriminatie is, maar het vermoeden van discriminatie niet is weggenomen, luidt het oordeel: **vermoeden van discriminatie**. In 2013 wordt daarnaast ook geregistreerd wanneer RADAR een **vermoeden van geen discriminatie** heeft (maar daar geen bewijs voor heeft). In bepaalde gevallen brengt RADAR discriminatiezaken aan bij de rechter of andere bevoegde organen. Wanneer daar het oordeel luidt dat er **sprake is van discriminatie** is dat ook de kwalificatie in de registratie. Dat geldt ook bij voorvallen waarover jurisprudentie voorhanden is. Er is **geen sprake van discriminatie** 1) als de benadeling gebaseerd is op een grond die buiten de wettelijke discriminatieverboden valt, 2) wanneer uit nader onderzoek van RADAR blijkt dat er van discriminatie geen sprake was of 3) wanneer een bevoegd orgaan tot dit oordeel komt in een zaak.

Figuur 6 Aantal meldingen RADAR Midden- en West-Brabant 2013 naar *beoordeling*

7 Een vergelijking tussen gemeenten in de regio

In tabel 1 is per gemeente af te lezen hoeveel meldingen RADAR ontving vanuit of over een gemeente. In de tabel is dit aantal meldingen omgerekend naar het aantal meldingen per 10.000 inwoners, waardoor de aantallen per gemeenten onderling vergeleken kunnen worden.

Tabel 1 Aantal meldingen RADAR Midden- en West-Brabant in 2013 *naar gemeente*

Regio Midden- en West-Brabant	Totaal aantal meldingen	Aantal inwoners ²	Totaal aantal meldingen per 10.000 inwoners
Aalburg	0	12774	0
Alphen Chaam	1	9640	1.04
Baarle Nassau	1	6699	1.49
Bergen op Zoom	19	66287	2.87
Breda	79	178140	4.43
Dongen	8	25382	3.15
Drimmelen	0	26737	0
Etten-Leur	5	42274	1.56
Geertruidenberg	3	21513	0.47
Gilze en Rijen	2	25858	0.77
Goirle	2	22933	0.88
Halderberge	8	29231	2.74
Hilvarenbeek	1	15086	0.67
Loon op Zand	2	23083	0.87
Moerdijk	6	36625	1.64
Oisterwijk	3	25770	1.16
Oosterhout	17	53686	3.17
Roosendaal	32	77155	4.15
Rucphen	0	22268	0
Steenbergen	3	23400	1.28
Tilburg	79	208527	3.79
Waalwijk	7	46438	1.51
Werkendam	1	26405	0.38
Woensdrecht	0	21648	0
Woudrichem	3	14443	2.1
Zundert	2	21241	0.94

Om een goed inzicht te krijgen in discriminatie in Midden- en West-Brabant is een analyse van uitsluitend RADAR meldingen ontoereikend. Uit onderzoek blijkt dat er sprake is van *onderrapportage*; lang niet alle discriminatie-ervaringen worden gemeld. Daarnaast speelt er

² Aantal inwoners op 1 januari 2013 (Bron: CBS Statline)

onderregistratie. Problemen waarbij discriminatie (ook) een rol speelt worden bij andere organisaties of instanties gemeld. Problemen op school of de werkvloer worden bijvoorbeeld besproken met een vertrouwenspersoon, bij de inspectie of het bestuur. Problemen in de openbare ruimte of het uitgaansleven worden aangekaart bij de politie. Daar krijgen ze niet altijd het oormerk 'discriminatie'.

Dat bepaalde gemeenten meer meldingen hebben dan anderen zegt evenmin iets over de discriminatiegeneigdheid van inwoners of instanties. Ongelijke behandeling en discriminerende bejegening vindt hoofdzakelijk plaats bij interactie. Daarom is het aannemelijk dat er meer meldingen zijn in gemeenten met veel werkgelegenheid, scholen, gemeenteloketten, winkels en zorginstellingen. Demografische kenmerken van de inwoners van gemeenten kunnen ook van invloed zijn op de aantallen. Bepaalde groepen krijgen nu eenmaal vaker met discriminatie te maken dan andere. Tot slot is de bekendheid van RADAR in de gemeente van invloed op het aantal meldingen. Alleen de inwoners en professionals die RADAR kennen zullen discriminatie daar melden.

In sommige regio's en steden wordt aanvullend onderzoek gedaan naar de omvang van discriminatie. De resultaten van aanvullend onderzoek kunnen gebruikt worden om de meldingencijfers van RADAR in perspectief te plaatsen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om de uitkomsten van een regionale enquête waarbij inwoners naar hun discriminatie-ervaringen worden gevraagd (denk aan de 'Burgermonitor' in Amsterdam of de 'Omnibusenquête' in Rotterdam). Voor Midden- en West-Brabant zijn dergelijke gegevens vooralsnog niet beschikbaar. Toch kan dergelijk onderzoek belangrijke informatie en aanknopingspunten leveren voor een gerichte aanpak van discriminatie.